

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ԵՐԱՎԵՐՄԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐ NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT Ի ԾԵՃԻ ԱՐԱՆԻ ԵՎ ԻՆՎԵՍՏԻՄԵՆՏԱԿԱՆ ԵՐԱՎԵՐՄԱՆ

Անտառային ֆոնդի տարածքը Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության տարածքի այն մասն է, որը ծածկված է անտառով, ինչպես նաև այն ոչ անտառապատ տարածքը, որը տրամադրված է անտառային տնտեսության կարիքների հա-մար: Անտառային ֆոնդը ներա-ռում է անտառապատ տարածքը (փաստացի ծածկված ծառերի տնտեսական արտա-տեսակներով, ոչ անտառապատ տարածքը՝ գյուղատնտեսական հողատեսքեր (վարելահող, խտ-հարք, արոտավայր և այլն), հա-տուկ նշանակության տարածք-ներ (ճանապարհներ, ջրանցք-ներ, տնամերձեր և այլն), ինչ-պես նաև ճահճային տարածք-ներ, ավազուտներ, հեղեղատներ, թեր լեռնալանջեր և այլն:

Գլխավոր օգտագործման անտառատնտեսումը և անտառ-վերականգնողական հատուկ-ները փայտանյութի պատրաստ-ման նպատակով հասուն ծա-ռերի հատումն է:

Անտառապաշտպանական հա-տումներն իրականացվում են ըստ տնկիների աճի ու զարգացման և նպատա-կադրված են ծառերի և թփերի մի մասի պարբերական հատ-մամբ տնկարկների մնացած մասի հետագա աճի պայման-ների բարելավմանը:

Forest area is a part of territory of Nagorno-Karabakh Republic covered with forest, as well as territory not covered by forest, but used for forestry needs. Forest stock includes forest area, i.e. forest covered territory (actually covered with plantations of trees) and territory not covered with forest but intended for forestation (burnt out areas, cutting areas, waste grounds, glades, areas of dead plantations). Besides, forest stock includes non-forest areas: agricultural lands (hayfields, pastures, arable land), special purpose areas (roads, ditches, country estates etc.), and also swamps, sands, ravines, steep hillsides and other territories.

Fellings of forests of main use and reforestation fellings are carried out in mature forests for procurement of timber.

Maintenance fellings are carried out in the process of growing and maturing of plantations and supposes cutting down of selected trees and bushes to secure better conditions of growth for other trees.

Ի շրջանում զանազան տեսակի անտառային ֆոնդի ներառված է անտառապատ տարածքը, ինչպես նաև այն ոչ անտառապատ տարածքը, որը տրամադրված է անտառային տնտեսության կարիքների համար: Անտառային ֆոնդը ներառում է անտառապատ տարածքը (փաստացի ծածկված ծառերի տնտեսական արտա-տեսակներով, ոչ անտառապատ տարածքը՝ գյուղատնտեսական հողատեսքեր (վարելահող, խտ-հարք, արոտավայր և այլն), հա-տուկ նշանակության տարածք-ներ (ճանապարհներ, ջրանցք-ներ, տնամերձեր և այլն), ինչ-պես նաև ճահճային տարածք-ներ, ավազուտներ, հեղեղատներ, թեր լեռնալանջեր և այլն:

Ծագած հանրապետության անտառային ֆոնդի ներառված է անտառապատ տարածքը, ինչպես նաև այն ոչ անտառապատ տարածքը, որը տրամադրված է անտառային տնտեսության կարիքների համար:

Ծագած օճիկի և անտառ-վերականգնողական հատուկ-ները իրականացվում են ըստ տնկիների աճի ու զարգացման և նպատա-կադրված են ծառերի և թփերի մի մասի պարբերական հատ-մամբ տնկարկների մնացած մասի հետագա աճի պայման-ների բարելավմանը:

103. ՀՈՂԱՅԻՆ ՄԱԿԵՐԵՍԸ
LAND AREA
ՀԱՆՈՒՆԱԿԱՆ ԵՄՍՈՒՄՆԵՐ*

	01.07.2014		
	Հազ. հեկտար Thsd. hectares ՕՍՆ. հաեթադի	Տոկոսներով ընդհանուր մակերեսի նկատմամբ In percents from total area Հ ընդհանուր մակերեսի ի տոկոսը	
Ընդհանուր հողային տարածքը Total land area	1143.27	100.0	Ընդհանուր հողային տարածքը
Գյուղատնտեսական հողատնտեսություն Agricultural lands	592.96	51.9	Նախնական հողատնտեսություն
Անտառային ֆոնդ Forest stock	463.17	40.5	Ընդհանուր հողային տարածքը
Այլ հողեր Other lands	87.14	7.6	Ի տարբերակ հողեր

* Ներառյալ հակառակորդի վերահսկողության տակ գտնվող տարածքները:
 Including the territories are under the control of the enemy.
 Հողատնտեսությունը, ի տարբերակ հողատնտեսությունը և ի տարբերակ հողատնտեսությունը.

104. ԱՆՏԱՌԱՆԱԽՈՒՄՆԵՐ
FOREST BREACHES
ԸՆԴՀԱՆՈՒՆԱԿԱՆ ԵՄՍՈՒՄՆԵՐ

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Ապօրինի անտառահատումներ Illegal forest fellings								Ընդհանուր հողային տարածքը
ակտերի քանակը, հատ Number of acts, pieces	15	250	11	5	13	8	7	Ընդհանուր հողային տարածքը
ծառերի քանակը, հատ number of trees, pieces	303	9562	431	60	270	119	203	Ընդհանուր հողային տարածքը
ծավալը, մ ³ volume, m ³	72	1064	100	30	150	140	62.35	Ընդհանուր հողային տարածքը
Հանձվել է իրավապահ մարմիններին Referred to the law- enforcement	13	8	8	5	12	8	7	Ընդհանուր հողային տարածքը
Գանձման ենթակա վնասի գումարը, հազ. դրամ The extent of damages subjected to recovery, thsd. drams	5126.5	13803.7	2044.5	21480.0	16000.0	4194.0	5650.5	Նախնական հողատնտեսություն, ի տարբերակ հողատնտեսությունը, ընդհանուր հողային տարածքը
այդ թվում՝ of which:								Ընդհանուր հողային տարածքը
կամավոր մուծվել է ըստ անտառախախտման ակտերի, հազ. դրամ voluntarily paid according to the acts of forest breaches, thsd. drams	268.0	1004.4	46.2	-	-	1459.0	-	Ընդհանուր հողային տարածքը

**105. ԱՆՏԱՌ-ԱՆՏԱՏՈՒՄՆԵՐ
FOREST FELLINGS
ԾՈՒՅՆ ԷՆՈՒՄ**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Հատումներ, ընդամենը Fellings total								Ծույն, հա
տարածքը, ha	3138	3924	2815	2909	3365	3562	3866	ծածկումներ, հա
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	37920	38185	41332	45359	51030	79833	96237	իսկառնական, խիտ մ³
որից՝ of which:								из них:
<i>շինարարական woods for construction</i>	<i>3075</i>	<i>2762</i>	<i>2327</i>	<i>3213</i>	<i>4841</i>	<i>7284</i>	<i>5895</i>	<i>лесоматериалы</i>
այդ թվում ըստ տնտեսակների of which by:								հողմային և հողմային :
անտառավերականգնման reforestation								հողմային և հողմային
տարածքը, ha	307	156	232	340	190	480	334	ծածկումներ, հա
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	4700	2923	2546	2901	4414	8601	8350	իսկառնական, խիտ մ³
որից՝ of which:								из них:
<i>շինարարական woods for construction</i>	<i>2779</i>	<i>2403</i>	<i>1837</i>	<i>2318</i>	<i>3064</i>	<i>5966</i>	<i>5576</i>	<i>лесоматериалы</i>
լուսավորման և մաքրման illumination and clearing								իսկառնական և իսկառնական
տարածքը, ha	3	15	15	22	320	58	115	ծածկումներ, հա
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	36	186	136	190	353	435	877	իսկառնական, խիտ մ³
որից՝ of which:								из них:
<i>շինարարական woods for construction</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>лесоматериалы</i>
նոսրացման thinning								իսկառնական և իսկառնական
տարածքը, ha	50	91	47	32	90	183	25	ծածկումներ, հա
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	381	131	210	161	1438	677	250	իսկառնական, խիտ մ³
որից՝ of which:								из них:
<i>շինարարական woods for construction</i>	<i>-</i>	<i>14</i>	<i>1</i>	<i>58</i>	<i>919</i>	<i>425</i>	<i>139</i>	<i>лесоматериалы</i>
անցումային transitional								իսկառնական և իսկառնական

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
տարածքը, հա territory, ha	988	1140	784	700	1060	1580	1263	օձծեօժեյ, օձ
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	12000	8962	10710	17839	20139	26872	21477	իսկալի օձաթեյի, օձ ի ընդհանուրում
որից՝ of which:								из них:
<i>շինարարական</i> woods for construction	35	2	-	-	103	75	30	лесоматериалы
սանիտարական sanitary								օձաթեյի օձ
տարածքը, հա territory, ha	526	1191	1381	1800	1700	1231	2100	օձծեօժեյ, օձ
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	5266	12161	18889	21671	19693	29698	52445	իսկալի օձաթեյի, օձ ի ընդհանուրում
որից՝ of which:								из них:
<i>շինարարական</i> woods for construction	163	283	467	779	475	445	109	лесоматериалы
մաքրումից ազատում clearing from pollution								իսկալի օձաթեյի օձ ի ընդհանուրում
տարածքը, հա territory, ha	900	1295	184	-	-	-	-	օձծեօժեյ, օձ
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	9000	12840	5886	2382	4661	11707	11964	իսկալի օձաթեյի, օձ ի ընդհանուրում
որից՝ of which:								из них:
<i>շինարարական</i> woods for construction	-	60	-	57	280	101	41	лесоматериалы
այլ others								օձաթեյի օձ
տարածքը, հա territory, ha	5	36	172	15	5	30	29	օձծեօժեյ, օձ
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	37	982	2955	215	332	1843	874	իսկալի օձաթեյի, օձ ի ընդհանուրում
որից՝ of which:								из них:
<i>շինարարական</i> woods for construction	11	-	22	1	-	272	-	лесоматериалы

106. ՄԹԵՆՈՒՆՏԱՅԻՆ ՕՐԻ ԱՂՏՈՏՈՂ ԱՆՇԱՐԺ (ԱՄՐԱԿԱՅՎԱԾ) ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԻՑ ԱՆՁԱՏՎԱԾ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄԸ
EMISSION OF THE MOST WIDESPREAD POLLUTANTS PRODUCED BY STATIONARY SOURCES OF AIR POLLUTION
ВЫБРОСЫ ВРЕДНЫХ ВЕЩЕСТВ, ОТХОДЯЩИХ ОТ СТАЦИОНАРНЫХ ИСТОЧНИКОВ ЗАГРЯЗНЕНИЯ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА

(տոննա)
(tons)

(тонна)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Ընդամենը արտանետվել են վնասակար նյութեր Total emission of pollutants	82.76	120.05	2073.24	53.24	53.24	506.22	Всего выброшено вредных веществ
դրանցից՝ of which :							из них:
փոշի dust	28.53	26.37	2020.00	-	-	452.96	пыль
ծծմբական անհիդրիդ sulphur anhydride	0.14	40.00	0.04	0.04	0.04	0.06	сернистого ангидрида
ազոտի օքսիդներ nitric oxides	9.40	9.44	9.20	9.20	9.20	9.20	окислов азота
ածխածնի օքսիդ carbon monoxide	44.2	44.24	44.0	44.0	44.0	44.0	окиси углерода

107. ԶՐԱՅԻՆ ԱՎԱՋԱՆՆ ԱՂՏՈՏՈՂ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄԸ
HAZARDOUS EMISSIONS INTO WATER BASIN
ВЫБРОСЫ ВРЕДНЫХ ВЕЩЕСТВ В ВОДНЫЙ БАСЕЙН

(տոննա)
(tons)

(тонна)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Ընդամենը արտանետվել են վնասակար նյութեր Total emission of pollutants	38.463	41.13	50.01332	86.1516	118.653	126.1403	Всего выброшено вредных веществ
դրանցից՝ of which :							из них:
կախված նյութեր suspension	35.539	37.52	47.475	44.688	37.228	42.296	взвеси
ամոնիակ ammonia	0.124	0.12	0.004	0.121	0.160	0.164	аммиак
դեմոստրացիոններ synthetic substances	0.0963	0.47	0.00032	0.1933	0.136	0.496	синтетические вещества
քլորիդներ chloride	0.3	0.66	0.18	38.78	80.0	80.98	хлориды
նավթամթերք mineral oil	0.1993	0.15	0.15	0.1653	0.099	0.00032	нефтепродукт
սուլֆատներ sulfate	2.16	2.16	2.16	2.16	0.22	2.16	сульфаты
թթվածնի կ/պահ ԹԿՊ biochemical requirement for oxyden, BOD	0.044	0.04	0.044	0.044	0.810	0.044	биохимическая потребность в кислороде, ВПК

108. ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՋՐԻ ՔԱՆԱԿՆ ԸՍՏ ՋՐՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԻ
QUANTITY OF THE USED WATER BY TYPES OF WATER USE
КОЛИЧЕСТВО ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ВОДЫ ПО ВИДАМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДЫ

(մլն տ)
(mln t)

(млн т)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Ընդամենը օգտագործված ջրի քանակը Total quantity of used water	2119.5	2478.6	8968.8	11473.6	10479.0	52721.8	Всего использовано воды
որանցից` of which:							из них:
մակերևութային ջուր surface water	1578.4	1907.5	7819.7	11008.6	9927.4	52302.0	поверхностная вода
ստորերկրյա ջուր underground water	541.1	571.1	1149.1	465.0	551.6	419.8	подземная вода

109. ՊԻՆԴ ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՆԱԾՈՆԵՐԻ ՄԱՐՎԱԾ ՊԱՇԱՐՆԵՐԻ, ՍՏՈՐԵՐԿՐՅԱ ՔԱՂՅՐԱՀԱՍ
ՈՒ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ
DISTRIBUTION OF QUANTITY OF EXHAUSTED RESERVES OF SOLID MINERALS,
UNDERGROUND FRESH AND MINERAL WATERS
РАСПРЕДЕЛЕНИЕ КОЛИЧЕСТВА ОПУСТОШЕННЫХ ЗАПАСОВ ТВЕРДЫХ
ПОЛЕЗНЫХ ИСКОПАЕМЫХ, ПОДЗЕМНЫХ ПРЭСНЫХ И МИНЕРАЛЬНЫХ ВОД

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Հանքային ջուր, մ ³ Mineral water, m ³	84.0	7.97	10.3	7.3	-	-	Минеральная вода, м ³
Շինանյութեր, մ ³ Building materials, m ³	318999.0	-	-	-	-	-	Стройматериалы, м ³
Երեսապատման քարեր, մ ³ Facing stones, m ³	2814.9	-	-	-	-	-	Облицовочные камни, м ³
Ազնիվ և հազվագյուտ մետաղներ, տ Noble and rare metals, t	5398.8	-	-	-	-	-	Благородные и редкие металлы, т

110. ԿԵՆՍԱՊԱՇԱՐՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԸ
VOLUMES OF USE OF BIORESOURCES
ОБЪЕМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ БИОРЕСУРСОВ

(մ³)
(m³)

(M³)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Ընդամենը օգտագործվել է Total used	45037.9	48620.88	56074.8	66284.9	88048.8	78741.1	Всего использовано
որանցից` of which :							из них:
վառելափայտ firewood	42747.2	46553.88	53814.0	63169.4	82102.6	72998.1	на дрова
գործափայտ construction timber	2290.7	2067.0	2260.8	3115.5	5946.2	5743.0	строительная древесина

111. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ԲՆՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՎՃԱՐՆԵՐ
PAYMENTS FOR ENVIRONMENT PROTECTION AND USE OF NATURAL RESOURCES
ПЛАТА НА ОХРАНУ ПРИРОДЫ И ЗА ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЕ

(հազ. դրամ)
 (thsd. drams)

(тыс драмов)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Բնապահպանական և քնօգտագործման վճարները Payments for environment protection, and use of natural resources	357717.0	24585.5	33513.8	53074.3	63875.4	64500.4	Плата за природопользование и на охрану природы
քնապահպանական environment protection	2178.4	4410.5	7517.6	19291.2	8512.1	8074.2	на охрану природы
որից՝ ըստ ուղղությունների of which by directions:							из них по направлениям:
անշարժ աղբյուրների վթնաբերող արտանմուսների դիմաց for air polluting emissions from stationary sources	325.5	360.6	3855.3	6770.5	2901.0	1958.6	за атмосферные выбросы от стационарных источников
աղտոտիչ նյութերը ջրային օբյեկտներ թափելու դիմաց for harmful substances discharge in to water bodies	714.5	762.9	841.2	872.1	761.5	748.8	за сброс загрязняющих веществ в водоемы
թափոնների տեղադրման դիմաց for waste location	1138.4	3032.7	2640.1	11647.1	4850.4	5366.8	за размещение отходов
ԼՂՀ-ում արտադրված և իրագրված շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող ապրանքների դիմաց for harmful goods produced and realized in NKR	-	254.3	181.0	1.5	-	-	за товары, произведенные и реализованные в НКР и причиняющие вред окружающей среде
քնօգտագործման use of natural resources	355538.6	20175.0	25996.2	33883.1	55363.3	56426.2	за природопользование
որից՝ ըստ ուղղությունների. of which by directions:							из них по направлениям:
բնական պաշարների օգտագործման դիմաց for use of natural resources	326006.6	1554.7	5059.0	5969.3	5515.4	4159.2	за использование природных ресурсов
կենսապաշարների օգտագործման դիմաց for use of life stochs	29532.0	18620.3	20937.2	27913.8	49847.9	52267.0	за использование биоресурсов